1.1 Туристські формальності: паспортно-візові, митні, валютні, санітарні

1.1.1 Сутність туристських формальностей

Туристські формальності – обов'язкові з погляду законності й встановленого порядку дії з оформлення і здійснення туристської подорожі, а також процедури, пов'язані з перетином кордонів. Формальності у сфері туризму підрозділяються на паспортно-візові, митні, санітарні або медичні правила, валютний контроль і порядок обміну валюти, правила перебування і пересування в країні, імміграційні правила та інші процедури.

Міжнародна співпраця і діяльність різних міжнародних організацій у сфері туризму спрямована на спрощення подібних формальностей, на ліквідацію перешкод для розвитку подорожей і міжнародного туризму.

Спрощення туристських формальностей стало об'єктом цілого ряду міжнародних угод і договорів. До них слід віднести:

– Чікагську конвенцію Міжнародної організації цивільної авіації 1944 р. (ІКАО);

– Міжнародні медичні правила Всесвітньої організації охорони здоров'я 1951 р.

– Конвенцію по сприянню міжнародному морському транспорту Міжнародної морської організації 1965 р.;

– Міжнародну конвенцію 1973 р. по спрощенню і гармонізації (узгодженню) митних процедур (конвенція Киото);

– Заключний акт Наради з безпеки і співпраці в Європі 1975 р.

– Рішення-рекомендація Ради ОЕСР з міжнародної політики в області туризму 1985 р.;

– Єдиний європейський акт Європейських співтовариств 1987 р.;

– Гаагську декларацію Міжпарламентської конференції з туризму 1989 р.;

– Конвенцію про застосування шенгенской угоди 1985 р.

UNWTO, надаючи особливе значення спрощенню туристських формальностей, розробила і прийняла відповідний пакет рекомендацій в частині:

– паспортних формальностей: децентралізація паспортних служб; скорочення термінів і спрощення процедури оформлення закордонних паспортів, введення розумного збору, встановлення терміну дії паспорта не менше 5 років з необмеженим числом поїздок, зберігання закордонного паспорта у власника без

права конфіскації; приведення паспортів у відповідність із стандартами ІКАО, що дозволяють здійснювати перевірку за допомогою комп'ютерних систем;

– візових формальностей: безвізовий в'їзд на строк до 3 місяців; розповсюдження дії візи строком на 12 місяців на один або декілька в'їздів у всі пункти і по всіх маршрутах, відкритих для туристів, з використанням будь-якого виду транспорту; взаємне визнання візи ряду держав; у виняткових випадках видача дозволу на в'їзд на контрольно-пропускному пункті; встановлення єдиного консульського збору незалежно від громадянства туриста;

– валютних формальностей: дозвіл ввезення валюти в розмірі, вказаному в митній декларації; надання повної інформації потенційним відвідувачам і туристам про правила і поточний курс обміну валюти; розміщення відповідної інформації в обов'язковому порядку на контрольно-пропускних пунктах в'їзду; забезпечення можливості зворотного обміну валюти при виїзді з країни перебування; обмін валюти, що ввозиться, тільки на добровільній основі; надання туристам права мати при виїзді достатні суми в національних грошових одиницях для зворотної поїздки по своїй країні;

– митних формальностей: обкладання туристів податками, зборами, митами при в'їзді-виїзді, окрім митних зборів і податків на додану вартість по окремих видах товарів і певній їх кількості; включення деяких податків і зборів на утримання і оновлення туристських об'єктів у структуру непрямого оподаткування, у вартість квитків, путівок, турів, замість прямого збору валюти з відвідувачів;

– медичних формальностей і надання медичної допомоги туристам: розширення співпраці національних туристських адміністрацій з органами охорони здоров'я у справі надання вичерпної туристської інформації медичного характеру всім зацікавленим особам; висновок багатобічних державних договорів з медичного страхування і надання медичної допомоги туристам; надання невідкладної медичної допомоги всім без винятку туристам; у разі захворювання в гострій формі або смерті негайне сповіщення консульства і родичів; перевезення тіла на батьківщину або його поховання; швидке оформлення необхідних документів.

Ці рекомендації виходять з основоположних принципів спрощення туристських формальностей, що знайшли віддзеркалення в Гаагській декларації з туризму.

Туристські формальності включають ряд вимог і правил, що ставляться до порядку в'їзду і перебування іноземних туристів на території держав. Таким чином, встановлення і визначення рамок їх дії є винятковим правом цих держав.

Туристські формальності є одним з чинників зовнішнього середовища, які враховуються туристським підприємством при організації поїздок в зарубіжні країни. Здійснюючи організацію турів в ту чи іншу країну, слід з'ясувати порядок і необхідні процедури для забезпечення в'їзду і перебування в ній туристів, а також зробити всі дії, що забезпечують виконання цих процедур мандрівниками.

Туристське підприємство зобов'язано інформувати учасників подорожей і потенційних покупців про формальності, пов'язані з в'їздом, виїздом і перебу-

ванням у країні призначення. Турист, який відправляється в країну повинен знати наступне: які речі і в якій кількості підлягають безмитному переміщенню через кордон; що заборонено до вивозу в країні, куди він їде; що підлягає обкладенню митними зборами; який порядок обміну валюти; чи існують обмеження на її обмін; чи має місце обов'язковий мінімум валютних коштів з розрахунку на день мешкання під час подорожі.

Окрім цього, туристська компанія повинна вжити всіх заходів до того, щоб забезпечити клієнтів належним чином оформленою документацією (туристським ваучером, путівкою, медичною страховкою, проїзними документами).

1.1.2 Паспортно-візові формальності

Паспортно-візові формальності – процедури, пов'язані з необхідністю дотримання особами, які перетинають державний кордон, встановленого паспортно-візового режиму. Паспортно-візові формальності є одними з найважливіших, що стосуються кожного туриста. Встановлення паспортного або візового режиму для іноземних громадян і туристів – це прерогатива національного законодавства країни перебування.

Як правило, в'їзд у країну перебування вимагає отримання візи. **Віза –** це спеціальний дозвіл іноземного уряду на в'їзд-виїзд, мешкання або транзитний проїзд громадянина іншої країни через територію, яка підпорядкована даному уряду. Візи бувають:

– одноразові й багаторазові;
– індивідуальні й групові;
– студентські;
– в'їзні;
– транзитні;
– виїзні;
– шенгенські та ін.

Віза на відвідування країни видають на підставі запрошення.

Запрошення бувають:

– службові або ділові (від іноземної організації вітчизняної організації);
– приватні (від іноземного громадянина);
– гостьові (від особи, яка відряджається за кордон на тривалий термін своєму співвітчизнику);
– туристські (на поїздки в цілях відпочинку, лікування, короткострокового навчання, участі в спортивних змаганнях, бізнес-семінарах).

Залежно від запрошення визначається мета поїздки і оформлюється віза відповідного типу. Розрізняють ділові, приватні, транзитні, туристські та інші візи [28].

Ділова віза (бізнес-віза) видається при оформленні іноземною організацією (іноземною юридичною особою) запрошення організації (візоодержувачу) іншої держави на конкретного працівника останньої з вказівкою мети і термінів перебування.

Приватна віза видається при оформленні приватною особою (громадянином іноземної держави) запрошення приватній особі (візоодержувачу) іншої держави.

Запрошення оформляється в місцевому органі влади.

Транзитна віза надає (візоодержувачу) право проїзду через третю країну в країну основного перебування. Вона видається посольством третьої країни на певну кількість днів після отримання основної візи.

Туристська віза – це відмітка в паспорті дипломатичними представництвами іноземних держав, що дає право його власнику на тимчасовий в'їзд на територію країни, яка видала йому візу, з метою туризму і відпочинку. Підставою для видачі туристської візи є згода приймаючої туристської фірми надати туристу обслуговування за узгодженим маршрутом в підтверджені терміни.

Крім розглянутих типів віз існують дипломатичні, службові, студентські, імміграційні візи, а також візи для працівників рятувальних служб, для науковців, для працівників засобів масової інформації, для представників релігійних місій, для представників гуманітарних місій, для в'їзду з метою культурного та спортивного обміну, для обслуговуючого персоналу транспортних засобів міжнародного сполучення та ін. Однак громадяни, для яких вони оформлюються, не вважаються туристами, тому ці візи не розглядаються.

Термін, на який видається віза, залежить від запрошення, на підставі якого вона видається. Залежно від періоду дії візи поділяються на короткотермінові й довготермінові. Короткотермінові візи видаються на період до 6 місяців. Довготермінові візи видаються на період від 6 місяців до п'яти років, якщо інше не передбачено законодавством країни.

При заповненні бланка запрошення приймаюча сторона вказує мету відвідування, передбачуваний термін перебування і кількість відвідувань країни. Відповідно до цих даних посольство ухвалює рішення про термін видаваної візи. За її оформлення може стягуватися консульський збір.

Консульський збір – встановлена грошова сума, одержувана з іноземних осіб консульською установою за видачу візи в дану країну. Термін видачі візи з моменту звернення залежить від міждержавних угод і практики, що склалася. Для її отримання необхідно заповнити одну або декілька візових анкет і прикласти до них фотографії встановленого зразка.

Візова анкета – опитний лист, що заповнюється особою, яка звертається в іноземне дипломатичне представництво за отриманням візи на в'їзд на територію даної держави. Кількість і зміст питань візової анкети визначаються кожною державою і залежать також від мети поїздки і її тривалості.

Для туристських груп і ділових поїздок у ряді випадків оформляється групова віза, яка ставиться на списку туристів або ділових людей.

Заява на видачу візи може не бути прийнята з технічних причин, а також в наступних випадках:

– паспорт не дійсний протягом 3 місяців після запланованої поїздки;

– в паспорті немає вільних сторінок для розміщення бланка візи;

– паспорт зіпсований або можна грунтовно підозрювати, що дані, які містяться в ньому, змінені;

– в системі даних зафіксована заборона на в'їзд даної особи;

– прохач візи під час попередніх перебувань вчинив серйозний злочин;

– прохач дав помилкові відомості про себе;

– на підставі діяльності прохача можна припустити, що він може представляти загрозу суспільному порядку і безпеці;

– є підстави підозрювати, що прохач візи буде придбати кошти нечесним шляхом.

У даний час широке розповсюдження отримали **шенгенські візи**.

14 червня 1985 р. в Шенгені (Люксембург) Бельгія, Люксембург, Нідерланди, Франція і ФРН уклали Угоду про поступову відміну контролю на спільних кордонах.

До грудня 2007 р. в зону дії шенгенської угоди входило 15 європейських країн: Австрія, Бельгія, Німеччина, Греція, Данія, Іспанія, Ісландія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Португалія, Фінляндія, Франція і Швеція. Дві інші країни Євросоюзу – Великобританія і Ірландія – не беруть участь в шенгенській співпраці, хоча згідно з підписаним ними протоколом до Амстердамського договору можуть підключитися до нього в будь-який час. З 21 грудня 2007 р. Шенгенська зона поширилася ще на 9 країн: Польща, Литва, Латвія, Естонія, Чехія, Угорщина, Словаччина, Словенія і Мальта. Таким чином у даний час в Шенгенську зону входить 25 країн.

У період з 1995 по 1999 рр. був здійснений перехід до єдиної візової політики і практики держав-учасників шенгенських домовленостей, які були введені в дію 26 березня 1995 р. З цього часу був відмінений прикордонний контроль на внутрішніх кордонах держав-учасників, посилився контроль на зовнішніх кордонах.

Шенгенською угодою регулюють питання в'їзду і перебування іноземних громадян на території країн-учасниць на строк до трьох місяців. На зовнішніх кордонах встановлені єдині правила в'їзду і виїзду. Умовами в'їзду є наявність документа, що засвідчує особу, і візи, якщо така потрібна, а також достатніх коштів для мешкання. При звертанні в більшість цих країн за візою необхідне пред'явлення поліса обов'язкового страхування.

При видачі віз застосовуються загальні вимоги, закріплені у Спільній консульській інструкції. Передбачені інструкцією категорії “єдиних віз” включають:

– візу для транзиту через аеропорт;

– транзитну візу (для проходження через шенгенськїй простір з однієї країни);

– візу для короткострокового перебування на термін, що не перевищує 90 днів;

– багатократну візу на строк до 5 років (за умови перебування не більше 90 днів протягом півроку з моменту першого в'їзду);

– візу з територіально обмеженою сферою дії;

– візу, що видається на кордоні;

– групову візу.

Шенгенська віза видається консульською установою країни, що представляє основну мету поїздки. Якщо основна мета поїздки не може бути визначена, то віза видається консульською установою країни першого відвідування. Шенгенськими нормами не передбачені конкретні терміни розгляду звернення за візою (на практиці вони, як правило, не перевищують 7–14 днів).

Країнами – учасницями шенгенської угоди застосовується єдиний тариф за видачу віз. У той же час при виконанні візових процедур зберігаються незначні національні особливості.

У виконанні паспортно-візових формальностей туристське підприємство бере безпосередню участь. При організації турів у зарубіжні країни необхідно встановити контакт з їх посольствами або консульствами і уточнити вимоги, що ставляться при отриманні туристських віз для в'їзду або транзиту через національну територію даних держав. У деяких випадках це передбачає надання в посольства або консульства пакету документів, що характеризують дане туристське підприємство: копії ліцензії на туристську діяльність; копії договорів із зарубіжними партнерами; списки груп; підтвердження партнера про готовність прийому груп туристів; поліси страховок медичного страхування тимчасово виїжджаючих за кордон; проїзні документи.

Для своєчасного і правильного оформлення іноземних віз працівники туристського підприємства повинні добре знати порядок звернення з цього питання в іноземні посольства (консульські служби). У них встановлені правила видачі туристських в'їзних віз, які розрізняються за термінами звернення; анкетами, що заповнюються на кожного туриста; кількістю фотографій; необхідністю особистих відвідувань посольства туристами; за порядком прийому в посольствах співробітників туристської фірми та ін.

Іноземні в'їзні-виїзні візи видають у точній відповідності з датами організовуваного туру. Тому перед видачею туристам їх паспортів з іноземними візами туристське підприємство зобов'язано перевірити відповідність термінів дії віз і дат початку і закінчення туру. Якщо ці дати не співпадають, необхідно до від'їзду туристів урегулювати дану проблему.

Співробітники туристського підприємства зобов'язані також попередити всіх виїжджаючих туристів про закінчення дії іноземної візи в день завершення туристської поїздки. Тому якщо хто-небудь з туристів збирається затриматися у країні після закінчення туру в своїх родичів, знайомих або просто пожити в готелі за свій рахунок, він повинен наперед продовжити візу. Якщо таке бажання виникло вже під час перебування в країні, він повинен звернутися до відповідних офіційних органів цієї країни з питання продовження візи за свій рахунок. Але через короткочасність туристських поїздок оформити таке продовження буває досить складно.

Якщо ж турист вирішить проігнорувати цю вимогу, він тим самим стає на шлях порушення візового режиму і відповідного законодавства в країні перебування зі всіма наслідками, що звідси випливають. При цьому туристська фірма не несе перед туристом ніякої відповідальності.

Туристське підприємство зобов'язано також попередити туриста, що воно не несе відповідальності за можливу відмову від надання візи або в її продов-

женні. У цьому випадку понесений туристом збиток може бути компенсований тільки фірмою страховиком, якщо інше не обумовлене в договорі страхування.

Наявність візи не гарантує того, що в'їзд в країну обов'язково відбудеться. Незважаючи на те що віза є основним дозвільним документом на відвідування іншої країни, вона тільки підтверджує реєстрацію паспорта в консульській установі країни, яку передбачається відвідати. Остаточне рішення про можливість в'їзду на територію країни ухвалюється відповідними імміграційними (прикордонними, поліцейськими) організаціями на кордоні даної країни, і якщо особа, яка в'їжджає в країну з яких-небудь причин за рішенням цих організацій не відповідає положенню туриста, вона не буде пропущена через кордон, незважаючи на наявність візи.

1.1.3 Митні формальності

Митні формальності – процедури; пов'язані з необхідністю дотримання особами, що перетинають державний кордон, правил і умов ввезення і вивозу речей і товарів.

Здійснення митних формальностей покладається на митну службу в прикордонних пунктах.

Митні формальності для туристів звичайно складаються з заповнення митної декларації і, при необхідності, огляду багажу.

Митна декларація – письмова заява, що надається при перетині громадянами державного кордону органам митного контролю про ті речі й товари, що провозяться з собою або окремим вантажем. Митна декларація звичайно складається за встановленою формою на спеціальних бланках. Особи, які проходять митний контроль, зобов'язані заповнити митні декларації особисто.

Митний контроль – сукупність заходів, здійснюваних митними органами в цілях забезпечення дотримання митного законодавства країни. Митний контроль проводиться посадовцями митних органів шляхом:

– перевірки документів і відомостей, необхідних для митного контролю;

– митного огляду товарів і транспортних засобів, особистого огляду як виняткової форми митного контролю;

– обліку товарів і транспортних засобів;

– усного опитування фізичних і посадових осіб;

– перевірки системи обліку й звітності і т.п.

Огляд багажу – перевірочний огляд представниками митного контролю вмісту багажу пасажирів, які перетинають державний кордон, а також обкладення багажу, що провозиться, встановленими митними зборами.

Митний збір – грошовий збір, стягуваний державою за товари, що пропускаються через державний кордон під контролем митних органів за встановленими тарифами.

Існує наступний порядок митного оформлення і контролю товарів, що перевозяться фізичними особами.

Фізичні особи мають право переміщувати товари, не призначені для виробничої або іншої комерційної діяльності, у спрощеному, пільговому порядку. Пільги для фізичних осіб включають повне або часткове звільнення від митних

зборів, податків і виключення з числа осіб, відносно яких застосовуються заходи економічної політики. Для окремих категорій товарів можуть застосовуватися вартісні й кількісні обмеження.

При заяві товарів для митного оформлення і контролю застосовуються спрощені форми декларування: спеціальний бланк для декларування у письмовій формі, усна форма, інші форми.

Спрощення при стягуванні митних платежів виражаються у застосуванні так званих єдиних ставок митних платежів або обчисленні сукупного митного платежу і внесенні платежів безпосередньо при здійсненні митного оформлення.

Єдині ставки митних платежів є платежами, що підлягають стягуванню з певної фізичної одиниці вимірювання, властивої конкретному товару, або виражену у відсотках частку від митної вартості товарів, підлягаючу обов'язковій сплаті. Наприклад, для автомобілів такою одиницею може бути одиниця вимірювання об'єму двигуна, для товарів, переміщуваних в ручній поклажі й багажі, – одиниця ваги і т. ін.

Платіж за єдиними ставками звичайно не включає митні збори за зберігання товарів, а також за митне оформлення товарів зовні визначених для цього місць і зовні часу роботи митних органів.

Товари для комерційного використання оформляються в звичайному порядку із застосуванням вантажної митної декларації, загальної системи митних платежів, заходів економічної політики і т. ін.

При письмовому декларуванні у спрощеному порядку особи, які заповнюють митну декларацію, зобов'язані вказати точну кількість місць багажу, що провозиться ними, включаючи ручну поклажу, а також передбачені формою декларації відомості про перераховані в ній предмети, валюту й цінності, що пред'являються для митного контролю.

Правильність відомостей, що повідомляються, контролюють в ході митного оформлення. Після закінчення митного контролю і оформлення, митні декларації завіряють співробітники митниці, після чого вони повертаються пасажиру і служать підставою для безперешкодного ввезення (вивозу за кордон) предметів, валюти і цінностей, вказаних у митних деклараціях і пропущених при вивозі за кордон (ввезенні з-за кордону).

Митні декларації, заповнені особами, які слідують транзитом, завіряються митницею в пункті в'їзду і здаються вказаними особами митниці в пункті виїзду.

Митна декларація при втраті не поновлюється, а особа, яка слідує через кордон, позбавляється права безперешкодного вивозу за кордон предметів і валюти, переміщення яких через митний кордон регулюється спеціальними правилами.

Оскільки в митній декларації вказуються відомості про предмети, валюту і цінності, що є в ручній поклажі і багажі, що пред'являється для контролю, то за наявності багажу, відправленого, з-за кордону або що відправляється за кордон окремо від пасажира і що провозиться по спеціальному товаротранспортному документу, власник зобов'язаний зробити заяву про це в митній декларації, що заповнюється при в'їзді або виїзді з країни. Після огляду багажу співробітник

митниці робить в декларації відмітки про предмети, валюту і цінності, пропущені в багажі, завіряє їх і залишає декларацію у власника, який зобов'язаний пред'явити її на митниці під час виїзду за кордон. Ця декларація залишається у справах прикордонної митниці.

При покупці товарів рекомендується зберігати довідки, чеки, квитанції та інші документи. При їх відсутності співробітники митних органів визначають вартість самостійно.

При перетині митного контролю фізичними особами митному оформленню підлягають: предмети, що їм належать і для яких передбачено обов'язкове письмове декларування; товари, які оподатковуються митними платежами або ввіз, вивіз яких регулюється спеціальними правилами; товари, що переміщуються у багажі, який слідує окремо.

Огляд одягу і тіла людини називається **особистим оглядом** і є винятковою формою митного контролю. Особистий огляд проводиться тільки в особливих випадках на підставі ухвали начальника митного органу. При організації і проведенні огляду посадовці митних органів повинні строго стежити за дотриманням конституційних прав особи.

Вживані при всіх видах огляду технічні засоби повинні бути безпечними для життя і здоров'я і не заподіювати збитку товарам і транспортним засобам.

Митний огляд – це не тільки форма митного контролю або технологічна операція, але і процесуальна дія зі всіма наслідками, що звідси випливають. Власник ручної поклажі, багажу або транспортного засобу, що оглядається, має право бути присутній при огляді і не може бути позбавлений цього права ні за яких обставин.

Одночасно з митним контролем здійснюють паспортний і валютний контроль.

Паспортний контроль – сукупність заходів, що здійснюються державною службою у прикордонних в'їзних і виїзних пунктах країни і включають перевірку паспортів та інших особистих посвідчень у осіб, які перетинають державний кордон, а також наявність у них дозволу (візи) на в'їзд і виїзд.

Валютний контроль – сукупність заходів, що здійснюються державною службою у прикордонних в'їзних і виїзних пунктах країни і передбачає контроль відповідно до національного валютного законодавства провезення через кордон іноземної і національної валюти особами, які перетинають державний контроль. У ряді країн встановлені граничні суми вивозу валюти, перевищення яких повинне бути підтверджено іменним дозволом уповноваженого на обмін валюти банку або митною декларацією попередньої поїздки. Дорожні чеки і кредитні картки не декларують. У разі виявлення у туриста валюти, не вказаної в декларації, її вилучають. У ряді держав продовжує мати місце практика встановлення мінімуму валюти, яка необхідна для в'їзду в ці країни. Стосовно туризму подібні обмеження є перешкодою до здійснення подорожей на території цих країн. Крім того, окремі держави обмежують можливість вільного обміну іноземної валюти на національну, встановлюючи особливий порядок конвертації валюти для іноземних туристів.

Валютний контроль і контроль за обміном валюти не тільки формують рівень туристських витрат, але можуть також привести до скорочення обсягів туризму в ті місця, де введені подібні заходи

Оскільки валютні формальності змінюються часто, туристські підприємства зобов'язані інформувати про це туристів, які відправляються в зарубіжну поїздку. При оформленні документів в обов'язки туристських підприємств також входить інформування туристів про вимоги прикордонних і митних служб.

1.1.4 Санітарні (медичні) формальності

Санітарні (медичні) формальності – процедури, пов'язані з перевіркою дотримання особами, які перетинають державний контроль, і їх тваринами (якщо такі є) встановлених вимог про вакцинацію (щеплення). Контроль дотримання цих формальностей здійснюється санітарними службами в прикордонних пунктах, що використовуються для в'їзду і виїзду з країни, і полягає в перевірці у туристів і мандрівників міжнародного сертифікату про вакцинацію.

Сертифікат про вакцинацію – посвідчення, підтверджуюче вакцинацію його власника проти деяких епідемічних захворювань (чуми, холери, лихоманки, віспи і т. ін.). Сертифікат видається офіційними медичними органами країни за встановленою Всесвітньою організацією охорони здоров'я формою. Він необхідний туристам, які прямують в країну, відвідування якої дозволяються тільки за наявності в туриста цього документа.

У необхідних випадках санітарні (медичні) формальності передбачають вакцинацію туристів і мандрівників на місці або їх тимчасову ізоляцію в карантині, якщо є вірогідність перенесення інфекційних захворювань. Для тварин, що перевозяться туристами і мандрівниками, потрібні відповідні ветеринарні сертифікати.

Дотримання встановлених санітарних (медичних) правил у туристських поїздках прямо пов'язано з безпекою життя і здоров'я туристів.

На 10 асамблеї Всесвітньої туристської організації в жовтні 1995 р. було заявлене, що ВТО добиватиметься підтримки заходів, які стосуються охорони здоров'я туристів, безпеки поїздок, санітарного контролю за харчовими продуктами.

У свою чергу, Всесвітня організація охорони здоров'я (ВОЗ) розробила Вимоги до свідоцтва про щеплення при поїздці за кордон. Ці вимоги є практичним керівництвом для туристських організацій і самих туристів. ВОЗ випускає також “Епідеміологічний щорічник” і рекомендації, покликані зменшити можливість розповсюдження небезпечних інфекцій, у тому числі через туризм. ВОЗ має робочі угоди з UNWTO, відповідно до яких поточна інформація про санітарні (медичні) формальності публікується в щорічному виданні UNWTO “Зарубіжний туризм – прикордонні формальності”.

Міжнародні санітарні (медичні) правила Всесвітньої організації охорони здоров'я діють з 1951 р.

Існують певні санітарні (медичні) правила, що дозволяють уникнути небезпечних інфекційних захворювань при подорожі. Ці правила повинні в обов'язковому порядку доводитися туристськими підприємствами до відома клієнтів

до початку поїздки в інформаційному листку до туристської путівки. У типовій формі туристської путівки міститься нагадування про те, що турист зобов'язаний ознайомитися з інформацією про країну перебування і особливості поведінки в ній до оплати подорожі, що підтверджується його підписом.

У цілому слід відзначити, що туристські формальності є невід'ємним елементом міжнародних подорожей, пов'язаних з виїздом людей за межі своєї національної території. Інтереси розвитку міжнародного туризму в різних державах визначають необхідність розробки національної політики в цій сфері з урахуванням максимально можливого "спрощення" туристських формальностей, оскільки їх надмірний характер обмежує туристські потоки і негативно позначається на доходах країн перебування. Туристські підприємства в своїй діяльності повинні організаційно сприяти виконанню усіх формальностей шляхом своєчасного інформування клієнтів і забезпечення візової і іншої підтримки.

1.2 Права й обов'язки туристів і екскурсантів

Туристи й екскурсанти – громадяни України, керуються правами та обов'язками, закріпленими в Конституції України та інших законах і законодавчих актах. Крім того основні права й обов'язки туристів та екскурсантів окремо визначені Законом України "Про туризм".

Туристи і екскурсанти мають право на:

– реалізацію закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, відновлення і зміцнення здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб, захист і повагу людської гідності;

– необхідну і достовірну інформацію про правила в'їзду до країни (місця) тимчасового перебування, а також виїзду з країни (місця) тимчасового перебування і перебування там, про звичаї місцевого населення, пам'ятки природи, історії, культури та інші об'єкти туристського показу, що знаходяться під особливою охороною, стан навколишнього середовища;

– інформацію про наявність ліцензії у суб'єкта, який здійснює підприємницьку діяльність у галузі туризму, дозволів, сертифікатів, інших документів, наявність яких передбачена законодавством;

– отримання обов'язкової інформації, що передує укладенню договору;

– отримання туристських послуг, передбачених договором;

– особисту безпеку, захист життя, здоров'я, прав споживача, а також майна;

– одержання відповідної медичної допомоги;

– відшкодування матеріальних і моральних збитків у разі не виконання або неналежного виконання умов договору;

– сприяння з боку органів державної влади України в одержанні правових та інших видів допомоги, а громадяни України також і за її межами;

– реалізацію інших прав.

Туристи і екскурсанти зобов'язані:

– не порушувати прав та законних інтересів інших осіб, вимоги законів, які діють на території країни перебування;

– виконувати митні, прикордонні, санітарні та інші правила;

– поважати політичний і соціальний устрій, традиції, звичаї, релігійні віру- вання країни (місця) перебування;

– зберігати довкілля, дбайливо ставитися до об'єктів природи та культурної спадщини в країні (місці) тимчасового перебування;

– дотримуватися умов і правил, передбачених договором про надання ту- ристських послуг;

– надавати персональну інформацію в обсязі, необхідному для реалізації туристського продукту;

– дотримуватися під час подорожі правил особистої безпеки;

– відшкодовувати збитки, завдані їх неправомірними діями.

– виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством України та законодавством країни тимчасового перебування.